

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра інформаційних систем та технологій

ЗАТВЕРДЖЕНО КАФЕДРОЮ

Завідувач кафедри

Юрій УТКІН

(протокол від «01» вересня 2025 р. № 2)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (обов'язкова навчальна дисципліна)

Безпека життєдіяльності та основи охорони праці

освітньо-професійна програма
спеціальність
галузь знань
рівень вищої освіти
навчально-науковий інститут
економіки, управління, права та інформаційних технологій

Економіка і міжнародний бізнес
051 Економіка
05 Соціальні та поведінкові науки
перший (бакалаврський)

Навчально-науковий

інститут

Полтава
2025-2026 н. р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Економіка і міжнародний бізнес» спеціальності 051 Економіка.

Мова викладання: державна

Розробник: Олена КОСТЕНКО, професор кафедри інформаційних систем та технологій, д. т. н., професор

«01» вересня 2025 року

Олена КОСТЕНКО

Погоджено гарантом освітньої програми
«Економіка і міжнародний бізнес»

«01» вересня 2025 року

Тетяна ДЕЙНЕКА

Схвалено радою з якості вищої освіти спеціальності «Економіка та міжнародні економічні відносини»
протокол від «01» вересня 2025 р. № 1

Голова ради з якості вищої освіти
спеціальності «Економіка та міжнародні економічні відносини»

Ольга ДИВНИЧ

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма здобуття освіти
Загальна кількість годин	90
Кількість кредитів	3
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти (<i>обов'язкова</i> чи <i>вибіркова</i>)	обов'язкова
Рік навчання (шифр курсу)	2; 051Екон_бд_2024[2](ЕМБ)
Семестр	4
Лекції (годин)	16
Практичні заняття (годин)	14
Самостійна робота (годин)	60
Форма семестрового контролю	екзамен

2. Мета вивчення навчальної дисципліни:

Надати сучасні теоретичних знання, уміння і навички, необхідні майбутнім фахівцям з економіки і міжнародного бізнесу для ефективного вирішення питань безпеки життєдіяльності та охорони праці у сфері їх професійної діяльності, формування у здобувачів вищої освіти відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях та безпеки життєдіяльності у надзвичайних ситуаціях.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Перелік дисциплін, які передують її вивченню відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми: ОК7 Правознавство, ОК 11 Філософія.

4. Компетентності:

ЗК 2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

5. Програмні результати навчання/результати навчання:

ПРН 2. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання (<i>визначений освітньою програмою</i>)	Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
ПРН 2. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.	знати закономірності формування, розвитку і стійкого функціонування систем різного рангу та їх взаємовідносини для встановлення комфортних умов існування людини;
	знати оточуюче середовище людини, яке обумовлене сукупністю діючих факторів – природного, соціального, матеріально-духовного та іншого характеру, а також їх здатність впливати на людину і її здоров'я;
	знати правове забезпечення та організаційно-функціональну структуру захисту населення у надзвичайних ситуаціях; володіти прийомами визначення небезпечних, шкідливих та вражаючих факторів, що породжуються джерелами небезпек;
	знати культуру безпеки і критично - орієнтоване мислення, при якому питання безпеки, захисту й збереження навколишнього середовища розглядаються як найважливіші пріоритети в житті й діяльності

	здійснювати прогнозування можливостей і наслідків впливу небезпечних та шкідливих факторів на організм людини
	впроваджувати безпечні технології, вибирати оптимальні умови і режими праці, проектування та організації робочих місць на основі сучасних технологічних та наукових досягнень в галузі безпеки;
	застосовувати принципи здорового способу життя
	вміти застосовувати ризик-орієнтований підхід для оцінки виникнення та розвитку небезпечних подій;
	раціонально використовувати основні виробничі фонди та суттєво підвищувати економічні результати виробничої діяльності, що нерозривно пов'язані з соціальними проблемами
	вміти дбати про особисте здоров'я і безпеку при застосуванні інструментів, обладнання, устаткування та програмного забезпечення

6. Методи навчання і викладання

1. Словесні методи: розповідь, бесіда.
2. Наочні методи: ілюстрування, демонстрування.
3. Практичні методи навчання: практичні завдання, робота з навчально-методичною літературою.
4. Інтерактивні методи: дискусії і групові обговорення.
5. Комп'ютерні і мультимедійні методи: використання мультимедійних презентацій, реєстрація та застосування науково-метричних баз мережі інтернет.

7. Програма навчальної дисципліни:

Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек.

Актуальність сучасного стану безпеки життєдіяльності. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності. Структура системи безпеки життєдіяльності та індикатори загального людського розвитку. Безпека в системі «людина-техніка-середовище». Таксономія небезпек. Методологічні основи безпеки життєдіяльності. Надзвичайні ситуації. Об'єкти підвищеної небезпеки.

Поняття ризику. Види ризиків. Оцінка ризику. Управління ризиком. Концепція прийнятного ризику. Застосування ризик-орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку надзвичайних ситуацій. Теорія катастроф.

Тема 2. Соціальна безпека людини: зовнішні та внутрішні чинники регулювання. Соціальна відповідальність у сфері охорони праці.

Об'єкти соціальної безпеки. Зовнішні та внутрішні чинники соціальної безпеки. Критерії соціальної безпеки людини в суспільстві.

Формування відносин роботодавців з працівниками на засадах соціальної відповідальності. Сутність та напрями корпоративної соціальної відповідальності у соціально-трудових відносинах. Механізми реалізації корпоративної соціальної відповідальності у сфері охорони праці. Соціальний пакет як складова корпоративної соціальної відповідальності. Відображення питань корпоративної соціальної відповідальності перед працівниками у міжнародних стандартах. Сутність та функції екологічної відповідальності.

Тема 3. Небезпеки які можуть призвести до надзвичайної ситуації.

Глобальні проблеми людства. Природні небезпеки. Техногенні небезпеки. Соціальні та соціально-політичні небезпеки. Екологічна безпека як об'єкт правового регулювання. Характеристика техногенно-екологічної безпеки. Охорона навколишнього природного середовища. Основні засади охорони довкілля від забруднення відходами

Тема 4. Медико-біологічні та соціальні проблеми здоров'я. Психологічна діяльність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Безпека харчування.

Основні визначення здоров'я. Принципи здорового способу життя. Вплив негативних факторів середовища на здоров'я людини. Здоровий спосіб життя.

Оцінка небезпечних факторів середовища за допомогою органів чуття. Види поведінки людини та її психічна діяльність. Психологічна реакція людей на небезпеку. Психофізіологічні фактори небезпек. Психологічна надійність людини та її роль у дотриманні заходів безпеки.

Вплив харчування на життєдіяльність людини. Шляхи надходження шкідливих речовин у харчові продукти. Екологічно безпечні продукти харчування. Харчування в умовах радіаційного забруднення.

Тема 5. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у надзвичайних ситуаціях.

Менеджмент безпеки. Механізми регулювання безпеки, зниження ризиків і зниження наслідків надзвичайних ситуацій. Правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у надзвичайних ситуаціях. Органи управління, сили і ресурси для попередження та реагування на надзвичайні ситуації.

Мета і загальна характеристика рятувальних та інших невідкладних робіт. Організація взаємодії сил при проведенні аварійно-рятувальних робіт та основних видів забезпечення у зоні надзвичайних ситуацій.

Управління силами та засобами об'єктів господарювання під час надзвичайних ситуацій. Навчання населення діям та способам захисту у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

Тема 6. Правові та організаційні основи охорони праці. Організація охорони праці на підприємстві, профілактика травматизму та професійних захворювань.

Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном. Законодавча та нормативна база України з питань охорони праці. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Відповідальність за порушення вимог законодавства з охорони праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Нормування робочого часу та часу відпочинку. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників.

Управління охороною праці в організації. Служба охорони праці. Контроль за станом охорони праці в організації. Навчання з питань охорони праці. Працезахоронні обов'язки та відповідальність, примірний розподіл функціональних обов'язків з охорони праці керівників, посадових осіб і фахівців підприємства.

Травматизм і професійні захворювання працюючих, як одна із найважливіших медико-соціальних проблем сьогодення. Розслідування та облік нещасних випадків, хронічних професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Мета та завдання розслідування нещасних випадків. Обов'язки роботодавця щодо розслідування нещасних випадків. Встановлення зв'язку нещасного випадку з виробництвом. Основні заходи профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності.

Тема 7. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.

Праця та її фізіолого-психологічні особливості. Роль центральної нервової системи в трудовій діяльності людини. Втома. Заходи запобігання виробничої втоми. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці. Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці. Фактори виробничого середовища та нормалізація їх параметрів. Атестація робочих місць за умовами праці.

Тема 8. Основи безпеки у галузі та пожежна профілактика на виробничих об'єктах.

Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів у галузі. Вимоги до робочого місця. Освітлення. Мікроклімат. Повітрообмін. Основи безпеки при роботі з офісною технікою. Електробезпека.

Правила пожежної безпеки в Україні. Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння. Дії персоналу при виникненні пожежі. Забезпечення безпечної евакуації персоналу. Навчання з питань пожежної безпеки.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	денна форма 051Екон_бд_2024[2](ЕМБ)			
	усього	у тому числі		
		л	п	с.р
Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек.	10	2	-	8
Тема 2. Соціальна безпека людини: зовнішні та внутрішні чинники регулювання. Соціальна відповідальність у сфері охорони праці.	10	2	-	8
Тема 3. Небезпеки які можуть призвести до надзвичайної ситуації.	10	-	2	8
Тема 4. Медико-біологічні та соціальні проблеми здоров'я. Психологічна діяльність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Безпека харчування.	11	2	2	7
Тема 5. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у надзвичайних ситуаціях.	10	2	-	8
Тема 6. Правові та організаційні основи охорони праці. Організація охорони праці в сфері обслуговування, профілактика травматизму та професійних захворювань.	15	4	4	7
Тема 7. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.	11	2	2	7
Тема 8. Основи безпеки в сфері обслуговування та пожежна профілактики на виробничих об'єктах.	13	2	4	7
Усього годин	90	16	14	60

8. Теми практичних занять

Назва теми		Кількість годин
		денна форма 051Екон_бд_2024[2](ЕМБ)
Тема 3. Небезпеки які можуть призвести до надзвичайної ситуації.		
1.	Небезпеки які можуть призвести до надзвичайної ситуації.	2
Тема 4. Медико-біологічні та соціальні проблеми здоров'я. Психологічна діяльність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Безпека харчування.		
2.	Психологічна діяльність людини та її роль у забезпеченні безпеки.	2
Тема 6. Правові та організаційні основи охорони праці. Організація охорони праці в сфері обслуговування, профілактика травматизму та професійних захворювань.		
3	Організація охорони праці на підприємстві	2
4	Профілактика травматизму та професійних захворювань.	2
Тема 7. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.		
5	Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.	2
Тема 8. Основи безпеки в сфері обслуговування та пожежна профілактики на виробничих об'єктах.		
6	Безпека туризму у різних туристичних секторах	2
7	Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах.	2
	Разом	14

9. Теми самостійної роботи

Назва теми		Кількість годин
		денна форма 051Екон_бд_2024[2](ЕМБ)
Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек.		
1	Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності. Таксономія небезпек.	8
Тема 2. Соціальна безпека людини: зовнішні та внутрішні чинники регулювання. Соціальна відповідальність у сфері охорони праці.		
2	Сутність та функції екологічної відповідальності.	8
Тема 3. Небезпеки які можуть призвести до надзвичайної ситуації.		
3	Екологічна безпека як об'єкт правового регулювання. Характеристика техногенно-екологічної безпеки.	8
Тема 4. Медико-біологічні та соціальні проблеми здоров'я. Психологічна діяльність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Безпека харчування.		
4	Безпека харчування.	7
Тема 5. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у надзвичайних ситуаціях.		
5	Управління силами та засобами об'єктів господарювання в сфері обслуговування під час надзвичайних ситуацій	8
Тема 6. Правові та організаційні основи охорони праці. Організація охорони праці в сфері обслуговування, профілактика травматизму та професійних захворювань.		
6	Примірний розподіл функціональних обов'язків з охорони праці керівників, посадових осіб і фахівців підприємства в сфері обслуговування	7
Тема 7. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.		
7	Атестація робочих місць за умовами праці.	7
Тема 8. Основи безпеки в сфері обслуговування та пожежна профілактики на виробничих об'єктах.		
8	Основи безпеки при роботі з офісною технікою	7
	Разом	60

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти не передбачена навчальним планом.

11. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання / результати навчання	Форми контролю програмних результатів навчання / результатів навчання
ПРН 2. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.	Поточний контроль: виконання завдань на практичних заняттях; виконання завдань самостійної роботи; розв'язування тестів. Семестровий контроль: екзамен

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за запланованим результатом навчання.

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та досягнення програмних результатів навчання.

Забезпечення об'єктивності оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом застосування накопичувальної системи нарахування балів оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожної теми освітнього компоненту впродовж семестру та достовірної фіксації результатів оцінювання у журналі обліку аудиторної навчальної роботи.

Форма семестрового контролю знань здобувачів вищої освіти згідно навчального плану: екзамен.

Схема нарахування балів із навчальної дисципліни

Назва теми / Форма семестрового контролю	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти денна форма 051Екон_бд_2024[2](ЕМБ)				Разом
	виконання завдань на практичних заняттях	розв'язу- вання тестів	виконання завдань самостійно ї роботи	екзамен	
Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек.	-	13	5		5
Тема 2. Соціальна безпека людини: зовнішні та внутрішні чинники регулювання. Соціальна відповідальність у сфері охорони праці.	-		5		5
Тема 3. Небезпеки які можуть призвести до надзвичайної ситуації.	2		5		7
Тема 4. Медико-біологічні та соціальні проблеми здоров'я. Психологічна діяльність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Безпека харчування.	2		5		7
Тема 5. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у надзвичайних ситуаціях.	-		5		18
Тема 6. Правові та організаційні основи охорони праці. Організація охорони праці на підприємстві, профілактика травматизму та професійних захворювань.	4	13	5		9
Тема 7. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.	2		5		7
Тема 8. Основи безпеки у галузі та пожежна профілактика на виробничих об'єктах.	4		5		22
Екзамен				20	20
Разом	14	26	40	20	100

Шкала та критерії оцінювання виконання тестів

Форма контролю: розв'язування тестів

Кількість заходів: 2

Мета тестового контролю: перевірка успішності засвоєння студентами теоретичного матеріалу та рівня сформованості вмінь і навичок з тем дисципліни.

Час виконання: 15 хвилин

Структура тесту: тест складається з 13 завдань. Відповіді на завдання тесту не потребують словесного вираження думок, а тільки вибору однієї правильної відповіді із запропонованих варіантів.

Кількість балів	Критерії оцінювання
1 бал	Відповідь правильна
0 балів	Відповідь не правильна

Шкала та критерії оцінювання виконання вправ на практичних заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
2 бали	Здобувач вищої освіти правильно виконав практичне завдання, спроможний пояснити методику його розв'язання та зміст застосовуваного понятійного апарату,

	бездоганно засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень сформованості практичних навичок, що повністю забезпечує вимоги до знань, умінь, навичок та компетентностей, що викладені в робочій програмі навчальної дисципліни. Здобувач вищої освіти володіє вміннями використати набуті знання з навчальної дисципліни в практичній діяльності та при вивченні наступних предметів.
1 бал	Студент завдання виконав повністю, але з деякими огріхами, в цілому відповів на поставлені запитання, але не спромігся переконливо аргументувати свою відповідь, помилився у використанні понятійного апарату, показав недостатні знання літературних джерел, плутає поняття, додаткові питання викликають у студента невпевненість та свідчать про відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; показує достатній рівень сформованості практичних навичок, що в основному забезпечує вимоги до знань, умінь, навичок та компетентностей, що викладені в робочій програмі навчальної дисципліни. Здобувач вищої освіти в основному володіє вміннями використати набуті знання з навчальної дисципліни в практичній діяльності та при вивченні наступних предметів.
0 балів	Здобувач вищої освіти завдання не виконав, не опанував навчальний матеріал тем дисципліни, дає неправильну відповідь на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, цілісність розуміння матеріалу з теми дисципліни відсутні, практичні навички не сформовані. Показує низький рівень опанування навчальної дисципліни, що не забезпечує вимоги до знань, умінь, навичок та компетентностей, що викладені в робочій програмі. Здобувач вищої освіти не забезпечує практичної реалізації задач, що формуються при вивченні предмета, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.

Шкала та критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
5 балів	Завдання виконане самостійно, повністю без допомоги викладача, має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; добирає самостійно інформаційні джерела, що відповідають завданню; користується широким арсеналом засобів доказу власної думки; розв'язує складні проблемні завдання як навчального, так і практичного характеру; має здібності системно-наукового аналізу та прогнозування явищ; уміє створювати та розв'язувати проблеми; робить висновки і пропонує рішення для складних навчальних і виробничих ситуацій; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності. Рівень сформованості фахових компетенцій: високий – здатність працювати автономно та володіння навичками творчо-пошукової діяльності.
4 бали	Завдання виконані повністю, але з деякими недоліками, самостійно здійснює інформаційний пошук і володіє способами систематизації інформації; здатний до самостійного опрацювання навчального матеріалу; у власній аргументації використовує загально-відомі докази, виконує дослідницькі завдання, але потребує консультації викладача; робить висновки і приймає рішення у складних ситуаціях після консультації з викладачем; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності. Рівень сформованості фахових компетенцій: достатній – застосовує набуті знання у стандартних практичних ситуаціях.
3 бали	Завдання виконано за допомогою викладача й відзначається неповнотою викладу

	думок; не завжди вміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; наводить аргументи, робить необхідні висновки; може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал лише у стандартних навчальних ситуаціях. Рівень сформованості фахових компетенцій: середній – уміння вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань
2 бали	Завдання виконане за допомогою викладача але не досить послідовно і логічно, не досить впевнено орієнтується у інформаційному пошуку, не завжди вміє інтегровано застосовувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення, не виявляє самостійних суджень. Рівень сформованості фахових компетенцій: низький – уміння не завжди вірно вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань.
1 бал	Завдання, передбачені навчальною програмою виконані не у повному обсязі; низький рівень умінь працювати з навчальною інформацією; виявляє вміння користуватися бібліотекою, однак не докладає зусиль для пошуку необхідної інформації; має низькі навички роботи з джерельною базою; необхідні практичні вміння і навички практично не сформовані, що не дає забезпечити достатнє формування компетентностей і досягнення програмних результатів.
0 балів	Необхідні завдання, передбачені навчальною програмою не виконані; не має елементарних умінь працювати з навчальною інформацією; виявляє вміння користуватися бібліотекою, однак не докладає зусиль для пошуку необхідної інформації; не має навичок працювати з джерельною базою; необхідні практичні вміння і навички не сформовані, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

Шкала та критерії оцінювання екзамену

Форма контролю: екзамен проводиться письмово за екзаменаційними білетами, в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни. Здобувач вищої освіти може бути недопущеним до екзамену з навчальної дисципліни у разі набрання кількості балів менше ніж межа незадовільного навчання на дату семестрового контролю.

Мета підсумкового контролю: перевірка успішності засвоєння студентами теоретичного матеріалу та рівня сформованості вмінь і навичок з навчальної дисципліни та умінь здобувачів вищої освіти використовувати набуті компетентності та програмні результати навчання для виконання практичних завдань.

Час виконання: 45 хвилин.

Зміст і структура екзаменаційних білетів: Екзаменаційні білети містять запитання та завдання, засвоєння яких передбачено робочою програмою навчальної дисципліни. Кількість завдань у екзаменаційному білеті чотири, складність запитань і завдань, викладених у білетах, для екзамену є приблизно однаковою і дає змогу здобувачу вищої освіти за час, відведений для відповіді, ґрунтовно та в повному обсязі розкрити зміст усіх запитань і завдань. Кожне завдання максимально оцінюється у 5 балів, максимальна сумарна кількість балів за іспит становить 20 балів.

Кількість балів	Критерії оцінювання
5 балів	Відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; студент впевнено володіє фактичним матеріалом з усього курсу дисципліни, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується в матеріалі, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, оптимально й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях, може аналізувати та співставляти дані об'єктів діяльності.
4 бали	Відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; студент впевнено володіє

	фактичним матеріалом з усього курсу дисципліни, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується в матеріалі, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного застосування; студент має навички користування нормативним матеріалом і вміло застосовує його при відповідях; відповідь на теоретичні запитання дає з використанням відповідної термінології, допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки з фактичного матеріалу.
3 бали	Відповідь правильна, послідовна, логічна, але студент допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати завдання на рівні відтворення, аналогічно до тих, що розглядалися з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і помилок, які може усувати за допомогою викладача, має навички користування нормативним матеріалом; допускає 3-4 помилки.
2 бали	Студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не досить впевнено орієнтується у нормативній базі, не завжди вміє інтегровано застосовувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки; здатний вирішувати завдання за зразком; володіє елементарними вміннями навчальної діяльності та допускає 5-6 помилок.
1 бал	Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення, виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; цілісність розуміння матеріалу з дисципліни відсутня, допускає грубі помилки.
0 балів	Студент не виконав відповідного завдання або виконав його повністю неправильно; незнання значної частини навчального матеріалу, невміння орієнтуватися при розв'язанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачено під час реалізації навчальної дисципліни

Персональний комп'ютер (ноутбук), під'єднаний до мережі Internet, мережа Wi-Fi, хмарні додатки Google, веб-браузери, пакет програмних продуктів Microsoft Office, мультимедійне обладнання (проектор, екран), прилад для вимірювання гостроти зору ПОЗ-1, апарат для реєстрації кров'яного тиску, фонендоскоп, подвійна сходинка, секундомір, гідротермометр НТ39, гнучкий термоанемометр ТА1100, газоаналізатор УГ-2, газоаналізатор ZG116, люксметр LX1010-, цифровий шумомір SL - 824. Електронний репозитарій ПДАУ (<https://dspace.pdau.edu.ua>), АСУ ПДАУ (<https://asu.pdau.edu.ua>), електронний ресурс на платформі LMS Moodle (<https://moodle.pdau.edu.ua>)

13. Політика вивчення навчальної дисципліни

- щодо термінів виконання та перескладання: виконання практичних завдань виконуються під час проведення практичних занять; завдання самостійної роботи виконуються упродовж вивчення відповідної теми. Перескладання відповідних видів робіт відбувається відповідно до діючих нормативних документів та Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті (<https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyyaproocinyuvannyazdobuvachiv2025.pdf>);

- щодо академічної доброчесності: здобувач вищої освіти повинен дотримуватись

Кодексу академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету (<https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/9854/kodeksdobrochesnostinasayt.pdf>), Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в Полтавському державному аграрному університеті (<https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/9854/polozhennyaprozapobigannyaplagnatunasayt.pdf>), Порядку перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень у Полтавському державному аграрному університеті (<https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/9854/poryadokperevirkytekstiv20242.pdf>).

Здобувач вищої освіти може використовувати системи генеративного штучного інтелекту для покрокового роз'яснення виконання завдання, для пояснення виправлення помилок, для рекомендацій огляду літературних джерел, для генерування наборів вхідних даних. Але, суворо забороняється безпосереднє виконання практичних завдань за допомогою будь-якої системи генеративного штучного інтелекту, а також використання таких систем при виконанні тестів;

- щодо відвідування занять: навчання здобувачів вищої освіти, що передбачає проведення навчальних занять згідно розкладу упродовж навчального року передбачає їх безпосередню участь в освітньому процесі. Відвідування здобувачами вищої освіти всіх видів навчальних занять є обов'язковим. Відмітка про відвідування занять здобувачами здійснюється в журналі обліку аудиторної навчальної роботи викладача в АСУ ПДАУ;

- щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти: на здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті перед опануванням даної освітньої компоненти. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera, ВУМ online, EdEra, «Навчальний курс із безпеки життя» (<https://uda-training.org.ua/categories/life-protection-course/>), Онлайн-курс «Цивільна безпека та підготовка до надзвичайних ситуацій» розроблений у співпраці з Державною службою України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) (<https://courses.zrozumilo.in.ua/courses/course-v1:eef+EEF-028+sept2022/about>) тощо. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету (<https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproneformalnuosvitu2025.pdf>);

- щодо оскарження результатів оцінювання: здобувачі вищої освіти мають право на оскарження отриманих результатів оцінювання, процедура якого регулюється Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosinyuvannyazdobuvachiv2025.pdf>.

14. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Основи охорони праці : підручник / Я. О. Серіков, Б. Д. Халмурадов, О. М. Сінгаєвський, К. С. Серікова. Київ : ЦУЛ, 2024. 250 с.
2. Кожемяко, Т. В. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. / Т. В. Кожемяко, Ю. В. Коваль. Черкаси, 2023. 111 с. Режим доступу: <https://eprints.cdu.edu.ua/5787/1/bld%20%29.pdf>
3. Левченко О.Г., Землянська О.В., Праховнік Н.А., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності та цивільний захист : [підруч. для студ. спец. з природн., соц.-гуманіт. наук та інформ.-комунікац. технологій]. Київ : Каравела, 2023. 267 с
4. Мелех, Л. В. Безпека життєдіяльності та охорона праці : навч. посіб. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 219 с. Режим доступу: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/4863>
5. Навчальний посібник з дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» : навч. посіб. Дніпро: ПП Вахмістров О. Є., 2022. 148 с. Режим доступу: <https://vpu29.rv.ua/wp-content/uploads/2025/02/Bezpeka-zhyttiediialnosti-ta-tsyvilnoho-zakhystu.pdf>

6. Пожарова, О. В. Охорона праці : навч. посіб. Одеса, 2022. 86 с. Режим доступу: <https://biblio.nkatk.com/index.php/kataloh/zahalni-dystsypliny/291-ov-pozharova-okhorona-pratsi>
7. Грибан, В. Г. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. Г. Грибан, А. Є. Фоменко, Д. Г. Казначеев. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 388 с.
8. Мягченко О.П. Безпека життєдіяльності людини та суспільства : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 384 с.
9. Сокурєнко, В. Безпека життєдіяльності та охорона праці : навч. посіб. / В. Сокурєнко, О. Бандурка, С. Бортник. – Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2021. 308 с. Режим доступу: <https://dspace.univd.edu.ua/entities/publication/204903c5-c536-4497-85cb-28c68c4b2ede>
10. Безпека праці та життєдіяльності : навч. посіб. / О. М. Омелянов, А. В. Спирін, І. В. Твердохліб ; Вінн. нац. аграр. ун-т. Вінниця : ВНАУ, 2020. 334 с.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: Закон України № 254к/96-ВР від 28 червня 1996 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vp#Text>
2. Кодекс законів про працю України : Кодекс України № 322-VIII від 10 грудня 1971 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
3. Про охорону праці: Закон України № 2694-XII від 14 жовтня 1992 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
4. Про туризм: Закон України № 324/95 від 15.09.1995. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80/ed19950915#Text>
5. Про затвердження Типового положення про службу охорони праці (НПАОП 0.00-4.35-04) : наказ Держ. ком. України з нагляду за охороною праці № 255 від 15 листопада 2004 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1526-04#Text>
6. Про затвердження Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.12-05) та Переліку робіт з підвищеною небезпекою : наказ Держ. ком. України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05#Text>
7. Про систему громадського здоров'я : Закон України № 2573-IX від 06 вересня 2022 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text>
8. Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу» : наказ МОЗ України № 248 від 08 квітня 2014 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14#Text>
9. Про затвердження Порядку надання туристичних послуг: постанова Кабінету Міністрів України № 297 від 11 березня 2020 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/297-2006-%D0%BF#Text>

Допоміжні

1. Гороховський, Є. Ю. Безпека життєдіяльності : конспект лекцій для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра всіх спеціальностей. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. 108 с. URL: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/folder/view.php?id=79489&lang=pl>
2. Козинець В. М. Безпека життєдіяльності у сфері туризму : навч. посіб. Київ: Кондор, 2006. 576 с.
3. Кошель, В. І. Основи охорони праці : навч. посіб. / В. І. Кошель, Г. П. Сав'юк, Б. С. Дзундза. Івано-Франківськ: НАІР, 2020. 182 с. URL: <http://surl.li/kiynuj>
4. Безпека особи в умовах ведення бойових дій : наук.-практ. посіб. / М. С. Туркот, С. В. Шмаленя, С. О. Харитонов, А. В. Столітній, Г. О. Ганова, О. В. Єні, О. В. Лазукова, О. В. Баулін, І. М. Бевзюк, М. В.
5. Костенко, О. М. Інтеграція цілей сталого розвитку до освітньої компоненти «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці». *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 18. Режим доступу: <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/940> DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15459232>

Інформаційні ресурси мереж Інтернет

1. Державна служба України з питань праці. URL: <http://dsp.gov.ua/>
2. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. URL: <https://www.dsns.gov.ua/>.

Ресурси для неформальної / інформальної освіти

1. Prometheus : <https://prometheus.org.ua/>
2. Coursera: <https://www.coursera.org/>
3. ВУМ online: <https://vumonline.ua/>
4. EdEra: <https://ed-era.com/>
5. Навчальний курс із безпеки життя: <https://uda-training.org.ua/categories/life-protection-course/>
6. Онлайн-курс «Цивільна безпека та підготовка до надзвичайних ситуацій» розроблений у співпраці з Державною службою України з надзвичайних ситуацій (ДСНС): <https://courses.zrozumilo.in.ua/courses/course-v1:eef+EEF-028+sept2022/about>